

RE'SEN EMEKLİLİK SÛRUNU

"1992'nin son aylarında gündeme getirilen, yoğun tepkiyle karşılanan yargı kararlarıyla uygulanma şansını büyük ölçüde kaybeden, ancak duyarlılığımızın sürmesi gereken Re'sen Emeklilik konusunda hazırlanmış bir raporu yayınlıyoruz"

Son aylarda kamu kuruluşlarında, özellikle KİT'lerde yoğun bir tasfiye hareketi başlatılmıştır, 30 meslek yılını doldurmuş elemanlara artık kurumlarınıza yük oluyorsunuz denilerek» bunca yıllık hizmetleri ve insanlık onurları aşılanarak kurumlarından kovulmaktadır.

Zoraki bir nezaketi© kaleme alınan mektuplarda ileri sürülen gerekçeler inandırıcı olmamanın da ötesinde, suçlayıcı ve aşağılayıcıdır. Kurumların içine düştüğü bunalımların nedenleri bu insanların sırtına yıkılmak istenmektedir.

Oysa 12 yıllık baskı rejiminden, bu rejimin yarattığı sorunlardan bunalan insanlarımız, 20 Ekim 1991 seçimleri sonucunda kurulan Koalisyon Hükümetinin Protokol ve Programında yer alan vaatlerle karamsarlıktan, umutsuzluktan kurtulacaklarına inanmaya başlamışlardı.

Demokrasimiz v© ekonomimizden kaynaklanan sorunları günümüzün en temel sorunları, 1982 Anayasasını da bunları aşmada en büyük engel olarak gören Hükümet, "Ülkemizin, günümüz siyasal, sosyal ve ekonomik koşullarını dikkate alan, sivil toplumun gelişmesini amaçlayan katılımcı ve tam demokratik bir Anayasa'ya ihtiyacı olduğu kesindir, diyerek, böyle bir Anayasa'nın "Paris Şartı'nın da öngördüğü katılımcı demokrasinin tüm koşullarını, İnsan haklarını, kısı hak ve hürriyetleri ile sendikal hakların en ileri ülkelerde görülen oranda yer almasını sağlayacak ve Türkiye'nin uygar dünya ile bütünleşmesine yönelik Önemli bir adım^{11^} oluşturacağını belirtmişti. Bugün toplumun geniş kesimleri yanında, parliementonun da büyük çoğunluğunun Anayasa değişikliğinden yana olması sorunun çözümü için yeterli olmamış, bugüne kadar Anayasa'da tek bir değişiklik dahi gerçekleştirilememiş, ülke 12 Eylül Anayasa'sına mahkum edilmiştir.

İlan edilen Ekonomik Dengeleme ve Onarım Programında üzerinde durulan ilk konu enflasyondur. Enflasyonu "Vergi gelirlerindeki yetersizlik nedeniyle

ortaya çıkan kamu açıklarının neden olduğu enflasyon vergisi" olarak tanımlayan Hükümet, ne yazık ki aradan geçen süre sonunda, başarı sayılabilecek önemli bir sonuç ortaya koyamamıştır. Bugün enflasyon hala çalışan kesimlerin gelirlerini ellerinden alınmasında, satın alma güçlerinin düşürülmesinde önemli bir araçtır. Kronik hal© gelmiş bu sorunun iki rakamlı durumdaki, tek rakamlı duruma gerilemesi için de herhangi bir umut görülmemektedir.

Hükümet, ücret ve sosyal haklarını tek yanlı olarak belirlediği kamu çalışanlarının durumlarını iyileştirmek için "Hükümetimiz 1991 Türkiye'sinin devlet personel rejiminin tamamen yozlaştırıldığı, içinden çıkılmaz bir hal© sokulduğunu, hiyerarşinin gerek makam, gerek ücret bakımından çok dengesiz bir hale getirildiğini bilmektedir. Bu nedenle hükümetimiz memurların hayat standartlarını düzenleyici, dengeli, adil ve memura onurlu maddi yaşam olanağı ve moral ortamı sağlayacak, çağdaş bir devlet personel reformu gerçekleştirecektir"⁴ vaadinde bulunmuştur. Yine kamu personeli için önemli bir sosyal güvenlik unsuru olan "emeklilik rejimini" düzenlemeyi öngörmüştür. Bu vaadiere karşın antidemokratik, tekyanlı v© satınalma gücünü düşürücü ücret politikaları, bu çağdışı personel rejimi içind© geliştirileceğine geriletilmiş, bir baskı aracına dönüştürülmüştür.

KİTler için İ© "KİTler politik ve bürokratik müdahalelerin dışına çıkarak, kendi organları kanalıyla iyi ve profesyonel bir yönetime kavuşturulacaktır. Bu kapsamda KİTler özertleştirilerek özel bir statüye kavuşturulacak ve bünyelerinde genel kurul, yönetim kurulu ve bunlara sorumlu icra organları oluşturulacaktır. KİT reformunun temel stratejisi etkin bir yönetim için yeniden yapılandırma" görüşü ileri sürülmüştür. Bugün ise, Hükümet eski uygulamalardan farklı olmayan bir anlayışla KİT'lerin başına nitelsiz, ama politik, büyük çoğunluğu seçim kaybetmiş olan kişileri atamaktadır, Bunlara yer açabilmek için bir çok insan kıyılmakta, sürülmekte ve re'sen emekli ©dilmektedir.

Sonuçta toplumun beklentilerinin yaşama geçirilmesinde bir araç olarak sunulan Anayasa

Değişikliği, Demokratikleşme Programı, Kısa Dönemli Ekonomik Dengeleme Onarım ve Canlandırma Programı ile Orta-Uzun Dönem Sanayi Atılım Stratejisi, Hükümetin kurulmasından günümüze kadar geçen sürede, uygulamada ciddi başarısızlıklara uğramıştır.

Hükümet başarısızlığını örtmek için yeni suçlular aramaya başlamıştır. Gündeme getirilen re'sen emeklilik ve bunun doğal sonucu olarak çalışanların içine itilecekleri güvensizlik ve korku ortamı, Hükümetin demokratikleşme yerine baskıyı yeğlediğinin bir göstergesidir. Re'sen emeklilik uygulaması bugün KİT'lerin ve kamu kuruluşlarının verimliliğinin ve karlılığının sağlanmasında bir yol olarak ileri sürülmüştür. Sosyal devlet anlayışım programında öne çıkaran bir Hükümetin, uygulamada 12 Eylül Rejiminin bile gerisine düşmesi ibret vericidir. Bilindiği gibi 12 Eylül'den sonra İsteğe bağlı olmak üzere bir emeklilik yasası çıkarılmıştı, O günkü koşullarda bile genel bir emeklilik uygulaması hükümet politikası olarak ortaya konmuş, İdarecilere bir insiyatif bırakılmamıştı. Bunun yanında emekliliği özendirici sınırlı da olsa bazı yasal tedbirlere başvurulmuştu. Oysa bugün birçok kurum yöneticisi, birbirlerinden farklı üsluplarla, bir yazılı hükümet kararına dahi dayandırılmadan, çelişik ifadelerle TC, Emekli Sandığı Kanununun 39, maddesinin (b) fıkrasına göre re'sen emekliye sevkedilmek istenmektedir,

İlgili yasanın (b) fıkrasında "Seçilmiş belediye reisleri ve vilayetlerin daimi komisyon azaları hariç olmak üzere, 30 hizmet yılını tamamlamış olanlar kurumlarınca lüzum görüldüğünde yaş kaydı aranmaksızın re'sen¹¹ emekliye sevkedilir denilmektedir. Ancak, yasanın re'sen Emeklilik başlığı altındaki bölümde ise "Emeklilikte muteber hizmet yılını dolduran bir memurun, manevi takatsizliği ve fikri kudretsizliğinin tahakkuku halinde, görülen lüzum üzerine ilgilinin isteğine bakılmaksızın kurumlarınca emekliye ayrılması işlemidir¹¹ denilmektedir, Kuşkusuz bu durumun tesbiti için tam teşekküllü devlet hastahanesinden alınacak bir heyet raporu gereklidir.

Re'sen emeklilik uygulamasından beklenen İstihdam yaratmak ise, Türkiye'nin ortalama ölüm yaşı ve 30 yılını aşmış kamuda çalışan personel sayısı, bu konuda hiç kimseye umutlu bir tablo sunmamaktadır. Bu yolla istihdam olanağı yaratmak hayaldir. Bir ülke ancak yatırım yaparak, sanayileşerek gerçek anlamda yeni istihdam olanakları yaratabilir, "1980'li yıllarda,

Türkiye'de sanayileşme stratejisinden vazgeçilerek, sanayi politikaları ekonominin gı ^**ekseni olmaktan** çıkarılmıştır. Kamu kesimi İmalat sanayinden dışlanırken, KİT'ler güçsüz, verimi düşük ve giderek zarar eden bir performans içine itilmişlerdir⁷ diyerek Hükümet bu durumu adeta itiraf etmektedir.

Bu saptamaların ışığı altında re'sen emeklilik gerekçeleri özden, gerçeklikten ve mantiki dayanaklardan yoksundur.

Şöyleki;

- Üretim maliyetlerinde personel giderlerinin önemli bir yer işgal ettiği, işin gerekli olan personelle yürütülmesinin verimliliğin esası olduğu ileri sürülmektedir. Bugün kamu kurumları ve KİT'lerde, plan ve program dışı sayıları binlerle ifade edilen eleman alımları hala devam etmektedir, Örneğin Etibank'ta re'sen emekli edilmesi düşünülen 170 kişiye karşılık, son üç yılda 2000'in üzerinde yeni eleman işe başlatılmıştır,

- İstihdam konusunda re'sen emekli edilenlerin sayısı, alınanların sayısına oranla sözü edilemeyecek kadar küçüktür.

- 69,000 kişinin çalıştığı TEK'te re'sen emekli edileceklerin sayısı 230 kişidir. Bu 230 kişinin büyük bir bölümü de kalifiye emek sayılan teknik elemanlardan oluşmaktadır. Bu kişilerin büyük bir çoğunluğu üretkenliğin ve verimliliğin artmasında büyük katkısı olan insanlardır.

- Re'sen emeklilikle ilgili olarak yeni tedbirlerin alınacağından da söz edilmektedir. Ancak bu tedbirlerin neler olacağı konusunda ise hiç bir şey söylenmemekte, herhangi bir araştırma da yapılmamaktadır.

- Aşırı istihdamdan söz edilmekte, ama bu istihdamın hangi hizmet sınıflarında ve hangi sektörlerde ortaya çıktığı bir araştırma temeline dayalı olarak ortaya konulmamaktadır.

Böyle bir uygulama yasaya dayandırılma!«, hukuk devleti, sosyal devlet kavramları içinde adil olarak uygulanmalı ve özendirici tedbirlere desteklenmelidir. 30 yılını devlete hizmet ederek geçirmiş insanları manevi takatsizlik ve fikri kudretsizlik gibi kavramlarla hiç kimsenin aşılamaya hakkı bulunmamaktadırQ

1. Koalisyon Protokolü, s,S
2. Hükümet Programı, s.6
3. Koalisyon Protokolü, s,42
4. Hükümet Programı, s.53
5. Hükümet Programı, s.53
6. Hükümet Programı, s.21
7. Koalisyon Protokolü, s,50